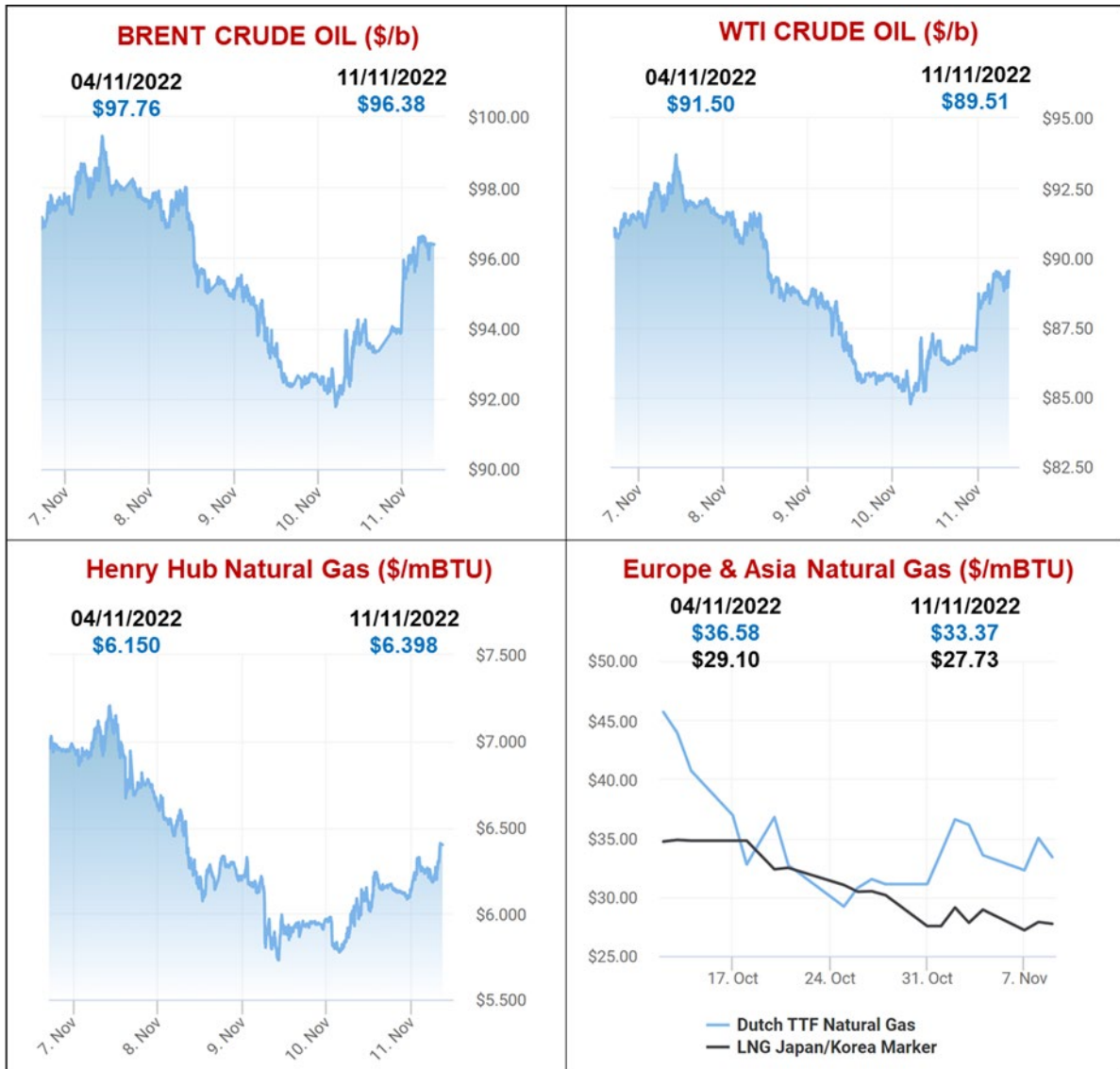

پایش بازار

قیمت نفت خام شاخص برنت در کانال ۹۵ تا ۱۰۰ دلار هر بشکه در نوسان است. این بدان معناست که درآمد سرشاری نصیب تولیدکنندگان شده و مصرف کنندگان قیمت های بالایی برای حامل های انرژی و سایر کالاها می پردازند. قیمت نفت تگزاس اینترمدییت از ۹۰ دلار پایین رفت. شاید به دلیل آن که انتخابات میان دوره ای آمریکا با پیروزی نسبی جمهوریخواهان پایان پذیرفته و نیازی به اعمال قیمت بالا از طرف صاحبان صنایع نفتی در آمریکا وجود ندارد. قیمت گاز طبیعی در بازار هنری هاب در آمریکای شمالی هنوز بالاتر از ۶ دلار بر هر میلیون بی تی یو است. در بازار رتردام قیمت همان مقدار گاز طبیعی ۳۳ دلار است که نسبت

به ماه های گذشته پایینتر است. قیمت هر یک میلیون بی تی یو گاز طبیعی در ساحل ژاپن به ۲۸ دلار رسید که در حال پایین آمدن با شیب ملایم است.

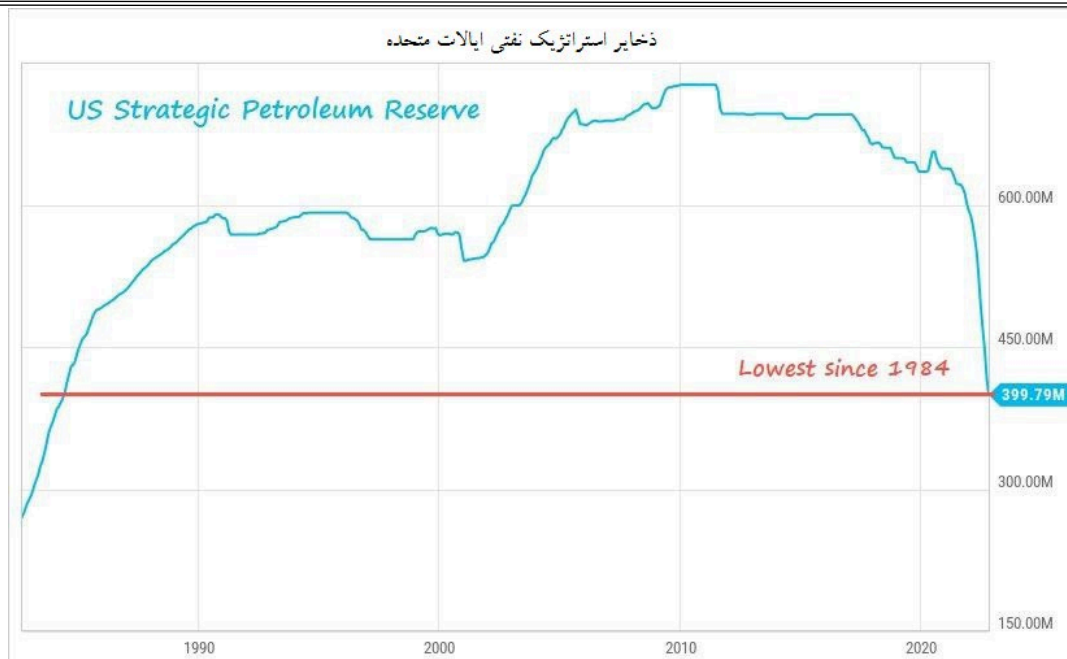
مهم ترین تحولات این هفته ابعاد آخرین مرحله از تحریمهای نفتی اروپا علیه روسیه در دسامبر پیش رو، کاهش ذخایر استراتژیک نفتی ایالات متحده به پایین ترین سطح از سال ۱۹۸۴، تصویب قریب الوقوع طرح سقف قیمتی نفت روسیه، نشست هفته آتی سران گروه ۲۰ با محوریت انرژی و مذاکره پیرامون جنگ اوکراین، تداوم اثرات افزایش نرخ بهره توسط فدرال رزرو آمریکا، جدی شدن رکود جهانی، ابهام در روند مذاکرات احیای برجام، تبعات پیروزی جمهوری خواهان در انتخابات میان دوره ای مجلس نمایندگان آمریکا، تغییر ریل احتمالی سیاستهای آمریکا در قبال مسائل جهانی، و برگزاری نشست مقابله با تغییرات اقلیمی در مصر می باشد.

تفسیر هفته

۱. قریب به هشت ماه از شروع جنگ در خاک اوکراین می گذرد و در این میان فارغ از ابعاد سیاسی و نظامی تحولات این تنش، اثرات اقتصادی آن بر کشورهای بلوک غرب از جمله اخلال در تامین منابع انرژی بیش از هر زمینه ای نمود پیدا کرده است. در این میان ایالات متحده آمریکا و اتحادیه اروپا از ابزارهایی چون تصویب تحریمهای چندجانبه در سیاست خارجی خود علیه روسیه، کاهش مصرف انرژی، و همچنین افزایش نرخ بهره در سیاست داخلی خود بهره برده اند. بررسی میزان ذخایر استراتژیک نفتی^۱ آمریکا در یکسال اخیر خود گواه وضعیت بحرانی بازار انرژی می باشد. به گزارش اداره اطلاعات انرژی^۲ آمریکا در هفته اخیر، ذخایر استراتژیک نفتی ایالات متحده برای شصتمین هفته متوالی کاهش یافته و به پایین ترین سطح خود از سال ۱۹۸۴ رسیده است. کاهش ۳۳ درصدی ذخایر در سال جاری و بخصوص پس از اعمال تحریمهای نفتی علیه روسیه بزرگترین کاهش ثبت شده در یک سال است. نمودار (۱) ذخایر استراتژیک نفتی ایالات متحده در بازه ۱۹۸۰ تا اکتبر ۲۰۲۲ را نشان می دهد.

¹ SPR: Strategic Petroleum Reserves

² EIA: Energy Information Administration

نمودار (۱): ذخایر استراتژیک نفتی ایالات متحده در بازه ۱۹۸۰ تا اکتبر ۲۰۲۲ (EIA)

ابعاد سیاسی این بحران بر وضعیت انتخابات میان دوره‌ای مجلسین در آمریکا نیز اثرگذار بوده و به تحلیل بسیاری از کارشناسان یکی از دلایل برتری جمهوری خواهان بر دموکراتها در انتخابات اخیر، ناتوانی جو بایدن و هم حزبی هایش در کنترل بازار انرژی می باشد. با بررسی دوره ریاست بایدن می توان شش عامل را بعنوان نقاط ضعف دموکراتها در مقابل جمهوری خواهان دانست:

۱. ماهیت ناگهانی خروج از افغانستان بعد از قریب به ۲۰ سال
۲. فقدان دیپلماسی دقیق برای کمک به جلوگیری از جنگ در اروپا (البته برخی معتقدند جنگ روسیه-اوکراین در راستای منافع و سیاستهای خارجی ایالات متحده بوده است)
۳. تورم نزدیک به ۱۰ درصد که عمدتاً ناشی از افزایش قیمتها در بازار انرژی بوده و به تبع آن رکود اقتصادی ناشی از افزایش نرخ بهره در این کشور
۴. عدم توفیق در حل مساله هسته ای ایران و متعاقباً استفاده از صادرات نفت و گاز این کشور در برابر کاهش صادرات روسیه
۵. همگرایی بیش از پیش عربستان و روسیه بخصوص در همراهی در سیاستهای کاهش تولید نفت در اوپک

پلاس

۶. تقویت اقتصاد چین و هند با تامین منابع ارزان انرژی از روسیه و نزدیکی این کشورها در ذیل سازمانهایی چون سازمان همکاریهای شانگهای

همانطور که مشاهده شد عمده عوامل ناکارآمدی دولت بایدن در دو سال اخیر به مباحث مرتبط با انرژی گره خورده است. موضوعی که در سیاست داخلی بریتانیا نیز مشاهده شده و بحران انرژی یکی از عوامل مهم در سقوط کمتر از دوماهه دو دولت بوریس جانسون و لیزتراس بوده است. در این میان با نزدیک شدن به ۵ دسامبر بعنوان آخرین مهلت کشورهای اروپایی برای ممنوعیت کامل واردات نفت از روسیه نگرانیها نسبت به افزایش قیمت‌ها در بازار انرژی افزایش یافته است. موضوعی که سران اتحادیه اروپا در تصویب بسته ششم تحریمها بر سر آن توافق کرده بودند. همزمان با اعمال آخرین گام در ممنوعیت واردات نفت از روسیه شاهد اجرایی شدن مکانیزم ایجاد سقف قیمتی نفت توسط کشورهای غربی خواهیم بود. گروه ۷ متشکل از کشورهای آمریکا، کانادا، فرانسه، آلمان، ایتالیا، انگلیس، و ژاپن ظرف یک ماه گذشته توافق کردند تا یک سقف قیمتی بر نفت صادراتی روسیه به منظور کاهش درآمدهای این کشور از بخش انرژی اعمال کنند. براساس این توافق بانک‌ها و بنگاه‌های مالی، بیمه، و کشتیرانی از ارائه خدمات به شرکت‌های روسی که نفت را با قیمتی بالاتر از قیمت تعیین شده بفروشند، منع خواهند شد. طرحی که اگر همراهی همه واردکنندگان بزرگ انرژی از جمله چین و هند را نداشته باشد عملاً با شکست مواجه می‌شود. اولیوا آندرو عضو شرکت تجاری ترافیگورا^۳ به پایگاه خبری رویترز گفته ناوگانهای در سایه به اندازه کافی وجود دارند تا جریان نفت روسیه را بصورت پنهانی حفظ کنند. به عقیده وی تعداد زیادی از این کشتیها قادر هستند تا خود را بیمه کنند و یا توسط شرکتهای روسی بیمه شوند. همزمان می‌توان به برگزاری نشست گروه ۲۰ در جزیره بالی اندونزی در هفته آتی اشاره کرد. نشستی که به گفته دولت روسیه با غیبت ولادیمیر پوتین همراه خواهد بوده و کشورهای غربی از ظرفیت چنین رویدادی برای همراه کردن چین و هند برای اعمال سقف قیمتی نفت بهره خواهند برد. به گفته وزارت خزانه داری ایالات متحده، آمریکا به بحث و گفتگو با شرکای ائتلاف سقف قیمت نفت روسیه برای تعیین سقف قیمت نفت در حاشیه این نشست ادامه می‌دهد. اما هند را برای کاهش واردات نفت روسیه تحت فشار قرار نمی‌دهد.

۲. چهار عامل دیگر را بعنوان عوامل اثرگذار بر روند قیمت‌ها در بازار انرژی می‌دانیم:

³ Trafigura

الف- احتمال افزایش ۰.۵ درصدی نرخ بهره در دسامبر توسط فدرال رزرو آمریکا: مهمترین چالش اقتصادهای کشورهای موسوم به گروه ۲۰، اقدام برای پایین آمدن تورم و اتخاذ سیاست های مناسب مالی و پولی برای پایین آوردن قیمت کالاها بخصوص مواد غذایی و حامل های انرژی است.

ب- وجود نشانه های تسری یافتن رکود به بازارهای موازی مثل ارزهای دیجیتال: در کنفرانس پرداخت های دیجیتال آسیایی در سنگاپور به این نکته اشاره شد که در داخل کشورها استفاده از رمزارزها و پرداخت دیجیتال بشدت گسترش یافته است. اما در قاره آسیا استفاده از چنین روش هایی در نقل و انتقال پول مابین کشورها همچنان به آهستگی گسترش می یابد. نمونه آن هند است که در داخل کشور سیاست گذاری بانک مرکزی هند به شکوفایی استفاده از روش های دیجیتال انجامیده، اما رمزارزها بنظر می رسد که در هفته های گذشته دچار بلاتکلیفی بودند.

ج- برگزاری نشست مقابله با تغییرات اقلیمی در شرم الشیخ مصر موسوم به کاپ-۲۷: گرچه افزایش مقدار گازهای گلخانه ای در سراسر جهان یک معضل اساسی است، اما گزارش صندوق بین المللی پول نشان می دهد که کشورهای خاورمیانه و آسیای مرکزی در این زمینه کارنامه بدتری دارند. متوسط مقدار تعهد کشورهای مزبور در بازه ۱۳ تا ۲۱ درصد کاهش تولید گازهای گلخانه ای از امروز تا ۲۰۳۰ در عین حفظ رشد اقتصادی سالانه خود است. این بدان معناست که متوسط کاهش سالانه سرانه گازهای گلخانه ای مردم این منطقه باید ۷ درصد در هشت سال آینده باشد. آیا سیاست گذاری دولت ها در این منطقه می تواند مشوق برای دستیابی به چنین هدفی باشد؟ به نظر مدیر منطقه ای صندوق بین المللی پول یک روش می تواند بالارفتن قیمت حامل های انرژی و همزمان کاهش یارانه های انرژی باشد. به نظر او مالیات بر کربن برای انتشار دی اکسید کربن با قیمت مابین ۴ تا ۸ دلار بر تن بر همه فعالیت های اقتصادی باید اعمال گردد. روش دوم، انتقال تکیه گاه اصلی استفاده از حامل های انرژی به سمت انرژی های پاک بجای انواع فسیلی می باشد. چیزی که با توجه به فشار تورم و بالارفتن قیمت های کالا، سرمایه چندانانی در جامعه برای سرمایه گذاری در انرژی های پاک باقی نمی گذارد.

د- ابهام در به نتیجه رسیدن مذاکرات پیرامون برجام: برنامه جامع اقدام مشترک بنظر می رسد برای طرفین توافق هر روز بیشتر از روز گذشته غیرقابل دستیابی می شود. نتیجه انتخابات میان دوره ای مجلسین آمریکا

نشان می دهد که حزب جمهوری خواه در هر دو و یا حداقل در مجلس نمایندگان از اکثریت برخوردار است. شاید کار سخت تر شود.

همکاران این شماره: علیرضا اسقانیان، محمدعلی اسلامی، و عباس ملکی